

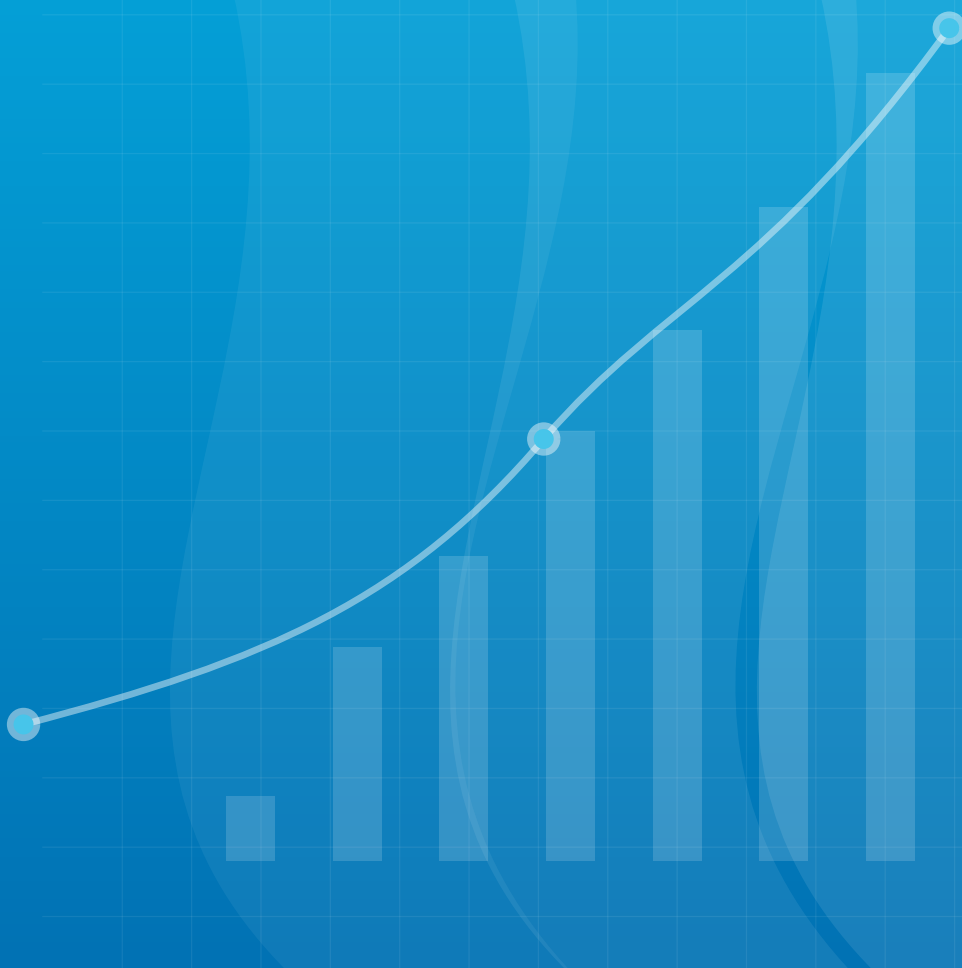
HUP

Hrvatska udruga poslodavaca

POSITION PAPER

OSOBNI ODBITAK

**OSNOVNI OSOBNI ODBITAK KAO INSTRUMENT RASTA NETO PLAĆA I
KONKURENTNOSTI**

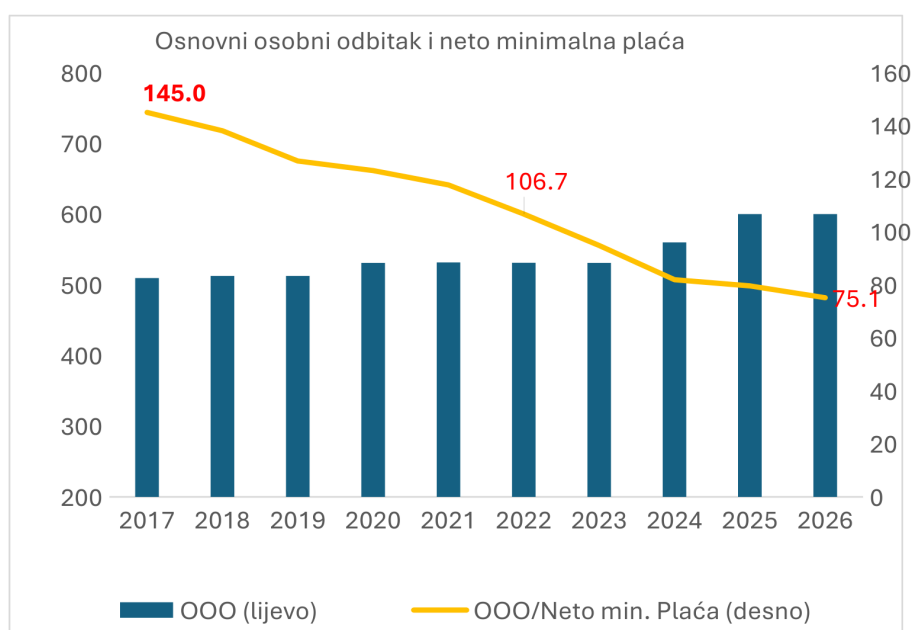

1. OSNOVNI OSOBNI ODBITAK KAO INSTRUMENT RASTA NETO PLAĆA I KONKURENTNOSTI

Hrvatskoj ne treba sporiji rast plaća, već brži rast produktivnosti – a dok se taj jaz ne zatvori, dio rasta neto dohotka treba omogućiti poreznim rasterećenjem, a ne sav trošak prebacivati na poslodavce

Javnu raspravu o rastu plaća treba pomaknuti s pitanja koliko još treba povećati bruto trošak poslodavca na pitanje koliko od tog povećanja radniku stvarno ostaje na računu. Osnovni osobni odbitak (OOO) jedan je od najučinkovitijih instrumenata jer omogućuje rast raspoloživog dohotka bez jednakog povećanja ukupnog troška rada.

Problem je što OOO godinama ne prati rast plaća. Od 2017. do 2025. povećan je oko 18%, dok je prosječna plaća porasla približno 87%, a prosječna vrijednost mirovine oko 69%. Posljedica je automatski rast efektivnog poreznog opterećenja (engl. fiscal drag*): zbog neusklađivanja poreznih pragova s rastom nominalnog dohotka sve veći dio dohotka podliježe višim poreznim stopama, iako se same stope formalno ne povećavaju. Taj se raskorak posebno vidi kod minimalne plaće. Od 2015. do 2023. primatelji 'minimalca' uglavnom su bili zaštićeni od poreza na dohodak, dok je odnos OOO-a prema neto minimalnoj plaći pao sa 145% u 2017. na 79,5% u 2025.

Izvor: Ministarstvo financija

HUP zato predlaže jednostavno i trajno načelo: radnik na minimalnoj plaći ne bi trebao plaćati porez na dohodak. OOO treba automatski pratiti najmanje poreznu osnovicu minimalne plaće nakon obveznih mirovinskih doprinosa. Time bi se odgovornost za rast neto plaća pravednije podijelila između poslodavca, koji povećava bruto plaću, i države, koja dio povećanja životnog standarda osigurava poreznim rasterećenjem.

2. VEĆI OOO SNAŽNIJE RASTEREĆUJE NIŽE I SREDNJE DOHOTKE

Analiza Instituta za javne financije pokazuje da bi povećanje OOO-a na 810 EUR prosječnu stopu poreza na dohodak u 2027. smanjilo s oko 9% na 7,3%, približno na razinu iz 2017. Za razliku od općeg smanjenja poreznih stopa, kod kojeg apsolutna korist raste s visinom dohotka, povećanje osobnog odbitka relativno snažnije rasterećuje niže i srednje dohotke.

Veći OOO pritom ne koristi samo radnicima na minimalnoj plaći. Na OOO vezane su i olakšice za djecu i uzdržavane članove obitelji, pa njegovo povećanje širi porezno rasterećenje na velik broj zaposlenih obitelji. Povećava se i neoporezivi prostor za primitke učenika i studenata. OOO zato treba promatrati kao jedan od temeljnih parametara oporezivanja rada, a ne samo kao socijalnu mjeru za najniže plaće.

Važno je i da se učinak povećanja OOO-a ne promatra samo tijekom jedne godine. **Ako osobni odbitak ostaje nominalno gotovo nepromijenjen dok plaće i cijene rastu, porezni sustav automatski uzima sve veći dio svake buduće povišice. Stoga je za HUP važnije uspostaviti trajno pravilo indeksacije nego povremeno donositi jednokratna povećanja.**

3. MEĐUNARODNA PRAKSA: AUTOMATSKA INDEKSACIJA UMJESTO AD HOC ODLUKA

Brojne europske zemlje već imaju mehanizme kojima ograničavaju hladnu progresiju. Njemačka osnovni porezni odbitak veže uz ustavno zajamčeni egzistencijalni minimum te institucionalno prati učinak hladne progresije i prilagođava porezne parametre. Slovačka osobni odbitak automatski veže uz životni minimum, Austrija zakonski neutralizira dio inflacijskog učinka na porezne razrede, dok Portugal za 2027. granice poreznih razreda indeksira prema deflatoru BDP-a i rastu BDP-a po zaposlenom.

Njemački model je relevantan jer hladnu progresiju ne prepušta povremenim političkim odlukama: kroz dvogodišnja izvješća prati egzistencijalni minimum i poreznu progresiju, a porezne parametre prilagođava kako inflacija sama po sebi ne bi povećavala efektivno opterećenje rada. Istodobno se od 2027. povećava i paušalni odbitak za troškove rada za 200 EUR, na 1.430 EUR, dok dječji doplati raste s 259 na 267 EUR mjesečno.

Dio država ide i korak dalje. Belgija provodi višegodišnje strukturno povećanje neoporezivog iznosa, dok Slovenija kao naš neposredni konkurent na tržištu rada razmatra povećanje opće olakšice s 5.552 EUR na 7.000-8.000 EUR godišnje. Portugal povećava egzistencijalni minimum s ciljem da minimalna plaća ostane neoporeziva. Belgija je primjer strukturnog rasterećenja rada: neoporezivi iznos raste s 10.910 EUR za dohodak 2025. na 11.550 EUR u 2026., uz planirano postupno povećanje prema 15.600 EUR. Slovačka i Latvija pokazuju da automatska indeksacija može biti ugrađena u sam sustav, dok Austrija pokazuje da se pod proračunskim pritiskom može unaprijed propisati i samo djelomična kompenzacija fiskalnog draga.

Zajednička poruka tih iskustava nije da Hrvatska treba preuzeti jedan konkretan model, nego da je **održivije unaprijed definirati pravila usklađivanja poreznih parametara nego ih povremeno mijenjati političkim odlukama.** HUP zato predlaže institucionalizirano praćenje fiskalnog draga i hladne progresije te redovito preispitivanje OOO-a i poreznih pragova.

4. FISKALNI PROSTOR ZA RASTEREĆENJE RADA POSTOJI

Povećanje OOO-a ima fiskalni učinak, ali ga treba promatrati u kontekstu iznimno snažnog rasta prihoda lokalne države. Porezni prihodi lokalnih proračuna u 2025. povećani su **13,3% na približno 4,2 milijarde EUR**, od čega je oko **3,8 milijardi EUR** činio porez na dohodak, čak **14,5% ili oko pola milijarde eura više nego godinu ranije**. U samo tri godine ukupni porezni prihodi lokalne samouprave porasli su **73,2%**.

Prema simulacijama različitih scenarija, povećanje OOO-a na 840 EUR smanjilo bi očekivane prihode od poreza na dohodak u 2027. za približno **500–700 milijuna EUR**, odnosno 15–20%. Istodobno je od 2022. kumulativni rast prihoda od poreza na dohodak iznosio oko **1,7 milijardi EUR**, dok su rashodi lokalne i regionalne samouprave povećani za približno **2,3 milijarde EUR**.

Neusklađivanje OOO-a nije fiskalno neutralno. Kada plaće snažno rastu, a porezni parametri miruju, dio rasta bruto plaća automatski se prelijeva u lokalne proračune, odnosno efektivno porezno opterećenje rada raste i bez formalnog povećanja poreznih stopa.

Pritom je u samo dvije godine udio troška rada lokalne države u njezinim poreznim prihodima porastao s **14,1% na 16,7% (+2,6 p.b.)**, dok je kod nefinancijskih poduzeća udio troška rada u poslovnim prihodima porastao s **12,5% na 14,8% (+2,3 p.b.)**. Uatoč snažnom rastu prihoda, lokalna država vlastiti trošak rada povećavala je još brže u odnosu na prihodnu bazu nego privatna poduzeća.

Povećanje OOO-a stoga ne treba promatrati samo kao „gubitak“ lokalnih prihoda, nego i kao djelomično vraćanje fiskalnog prostora zaposlenicima i gospodarstvu. Viši raspoloživi dohodak može dio učinka vratiti javnim financijama kroz veću osobnu potrošnju i prihode od PDV-a. Taj učinak nije moguće unaprijed izjednačiti s izgubljenim porezom na dohodak, ali pokazuje da statički izračun fiskalnog troška ne obuhvaća sve povratne učinke.

5. VEĆI OOO TREBA POVEZATI S UČINKOVITIJOM LOKALNOM DRŽAVOM

Hrvatska ima **556 jedinica lokalne samouprave – 428 općina, 127 gradova i Grad Zagreb**. Analize HNB-a pokazuju da **72% gradova i 76% općina** ima manje stanovnika od razine optimalne s aspekta troškovne učinkovitosti prema medijalnoj veličini, dok i prema konzervativnijim kriterijima oko 30% jedinica nije optimalne veličine.

OECD upozorava da teritorijalna fragmentiranost otežava ekonomiju razmjera, povećava relativni trošak javnih usluga i ograničava administrativni, financijski i razvojni kapacitet malih jedinica. Hrvatski problem dodatno produbljuju velike razlike u fiskalnoj snazi JLS-ova, zbog kojih dio sustava ovisi o transferima i fiskalnom izravnanju.

Zato povećanje OOO-a treba povezati sa širom reformom financiranja lokalne države. Manje oslanjanje na automatski rast prihoda od poreza na rad može se kombinirati s većim oslanjanjem na ekonomski primjerenije lokalne izvore prihoda, uključujući imovinu i kratkoročni najam, te kvalitetnijim sustavom fiskalnog izravnanja koji bi uz prihodovni kapacitet uvažavao i stvarne fiskalne potrebe pojedinih JLS-ova. Takav bi sustav lakše prepoznavao financijski neodržive jedinice i snažnije nagrađivao funkcionalna povezivanja.

NPOO je upravo zato predvidio funkcionalno povezivanje lokalnih jedinica. Od 2022. do 2025. provedena su samo 63 postupka funkcionalnog povezivanja sa 139 JLS-ova, odnosno oko četvrtine gradova i općina i 62,6% planiranog cilja od 222 jedinice. Za poticanje povezivanja isplaćeno je oko 10,67 milijuna EUR, dok teritorijalna konsolidacija praktički nije započela.

Nastaje svojevrsan fiskalni paradoks - **država financijski potiče racionalizaciju lokalne uprave, dok snažan automatski rast prihoda od poreza na dohodak istodobno smanjuje financijski pritisak za provedbu upravo tih reformi.**

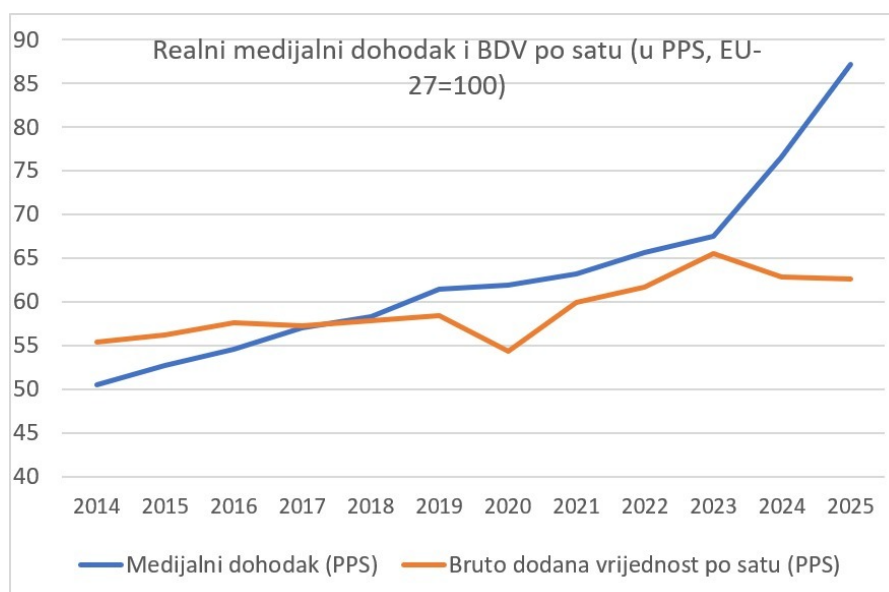
6. OSOBNi ODBITAK JE I PITANJE KONKURENTNOSTI

Za poslodavce je veći OOO važan i zbog ublažavanja tzv. **harmonika-efekta** rasta minimalne plaće. Kada snažno raste zakonski minimum, rastu i očekivanja zaposlenih u višim platnim razredima. Ako se dio povećanja neto plaće osigura poreznim rasterećenjem, poduzećima ostaje više prostora za očuvanje razlika među platnim razredima, nagrađivanje kvalificiranijih zaposlenika te ulaganja u tehnologiju, automatizaciju i produktivnost.

To je važno jer Hrvatska prema kupovnoj moći minimalne plaće više nije gospodarstvo izrazito niskih plaća, dok **produktivnost rada po satu doseže tek oko 63% prosjeka EU**. Kontinuirano povećavanje cijene rada brže od produktivnosti zato može postupno slabiti konkurentnost dijela gospodarstva.

Na sve veći raskorak između životnog standarda i proizvodne sposobnosti gospodarstva upućuje i usporedba medijalnog dohotka i bruto dodane vrijednosti po satu rada, iskazanih u PPS-u u odnosu na EU. Hrvatski medijalni dohodak povećao se s približno 50% europske razine u 2014. na čak 87% u 2025., dok je produktivnost rada u istom razdoblju napredovala tek s oko 55% na približno 63% prosjeka EU. Još 2014. hrvatska produktivnost bila je relativno bliže europskom prosjeku nego medijalni dohodak; do 2025. odnos se potpuno preokrenuo i između ta dva pokazatelja otvorio se jaz od gotovo 25 postotnih bodova.

Posebno je indikativno kretanje zadnjih godina. Dok je medijalni dohodak nakon 2023. ubrzano konvergirao s oko 68% prosjeka EU u 2023. na oko 87% u 2025. – produktivnost po satu istodobno je pala s približno 65,5% na oko 62,5%. Drugim riječima, Hrvatska posljednjih godina puno brže zatvara jaz prema EU u dohocima nego u sposobnosti gospodarstva da po satu rada stvara dodanu vrijednost.

To samo po sebi nije argument protiv rasta plaća – upravo suprotno, cilj mora biti njihov daljnji održivi rast. Međutim, pokazuje zašto sve veći dio rasta neto primanja ne bi trebalo ostvarivati isključivo povećavanjem bruto troška poslodavaca. Ako se dohodovna konvergencija nastavi znatno brže od produktivne, dodatni rast cijene rada sve će se snažnije prelijevati na profitabilnost, cijene, investicije i zaposlenost. Povećanje OOO-a zato omogućuje da se dio daljnjeg približavanja hrvatskih neto plaća europskim razinama ostvari poreznim rasterećenjem, dok se održivi prostor za rast bruto plaća gradi prvenstveno kroz veću produktivnost i dodanu vrijednost.

Takav raskorak posebno je važan za radno intenzivne industrije niže produktivnosti i dodane vrijednosti koje, unatoč slabijim rezultatima, zapošljavaju velik broj ljudi i često predstavljaju ključne poslodavce u manjim i suburbanim sredinama. U granama prerađivačke industrije koje posluju s gubitkom, rubnom dobiti ili su zabilježile snažan pad dobiti zaposleno je oko 40% svih zaposlenih u prerađivačkoj industriji. Zato tvrdnje interesnih skupina koje pošto-poto zagovaraju rasta troška rada, navodeći kako Hrvatskoj jednostavno „nisu potrebne industrije koje isplaćuju minimalne plaće“ zanemaruje njihov značaj za zaposlenost, lokalne zajednice i gospodarsku strukturu.

Pritisak je već vidljiv u zaposlenosti. Broj zaposlenih u prerađivačkoj industriji pao je 1,4% u 2025., dok je u javnom sektoru povećan oko 4%. Snažan pad zabilježen je u proizvodnji odjeće (-17,1%), kožarskoj (-12,9%), metalnoj (-6,4%), tekstilnoj industriji (-5,1%) te proizvodnji strojeva i uređaja (-4,1%). U prvih osam mjeseci 2026. pad zaposlenosti u prerađivačkoj industriji ubrzao je na 4,7% i širi se na više djelatnosti. U HUP-ovoj anketi posebno zabrinjava da je procijenjeni učinak daljnjeg rasta minimalca na ukupni trošak rada u 2027. veći nego u 2026. te da gotovo 9 od 10 poduzeća u prerađivačkoj industriji može samo djelomično ili nikako prenijeti rast troška rada kroz cijene svojih proizvoda i usluga

Istodobno slabi i relativna produktivna pozicija hrvatske industrije. Bruto dodana vrijednost po zaposlenom u prerađivačkoj industriji približno je 2,5 puta niža od prosjeka EU-27 i oko 10% ispod prosjeka CEE-10. Tako mjerena produktivnost hrvatske prerađivačke industrije zadnje dvije godine stagnira, dok je na razini EU porasla 4,3%. U takvim okolnostima snažan administrativni rast troška rada koji nije praćen rastom dodane vrijednosti snažno pogađa upravo poduzeća s najmanjim prostorom za apsorpciju dodatnih troškova.

U takvim okolnostima minimalna plaća više ne može biti glavni instrument socijalne politike. Socijalnu sigurnost kućanstava treba sve više štiti ciljanim mjerama prema stvarnom dohodovnom i imovinskom položaju, umjesto stalnim povećavanjem ukupne cijene rada. Najavljeni Registar stanovništva od 1. siječnja 2027. otvara upravo prostor za preciznije usmjeravanje prava i transfera prema onima kojima su stvarno potrebni.

7. HUP-OV PRIJEDLOG

HUP predlaže **trajan dvostruki automatski mehanizam**:

- **minimalnu plaću usklađivati prema inflaciji i realnom kretanju produktivnosti;**
- **osnovni osobni odbitak automatski povećavati najmanje do porezne osnovice minimalne plaće nakon obveznih mirovinskih doprinosa.**

Uz to, potrebno je institucionalizirati **praćenje fiskalnog draga i redovito usklađivanje poreznih pragova**, po uzoru na europske prakse.

Takav sustav ne znači automatsko i nekontrolirano smanjivanje javnih prihoda. Naprotiv, unaprijed poznato pravilo može uključivati zaštitne fiskalne mehanizme, kao što pokazuje austrijski model djelomične kompenzacije hladne progresije, ali mora osigurati da inflacija i nominalni rast plaća sami po sebi ne povećavaju porezni klin.

Takav model povećava predvidljivost za zaposlenike, poslodavce i lokalne proračune, smanjuje pritisak na trošak rada i sprječava da rast nominalnih plaća automatski povećava porezno opterećenje samo zato što porezni parametri nisu usklađeni.

Ako je rast realnog životnog standarda zajednički cilj, njegov trošak ne može dugoročno snositi samo poslodavac. Poslodavci trebaju doprinositi rastom bruto plaća u skladu s produktivnošću i stvorenom dodanom vrijednošću, a država poreznim rasterećenjem rada. **Dio snažno povećanog fiskalnog prostora lokalne države treba vratiti zaposlenicima i gospodarstvu, uz istodobno snažnije poticanje učinkovitosti, funkcionalnog povezivanja i konsolidacije lokalne uprave.**

POSITION PAPER Osobni odbitak

Prilikom korištenja navoda ili podataka molimo navesti izvor:

Hrvatska udruga poslodavaca, listopad 2026.

Strateške dokumente javnih politika HUP-a možete preuzeti: [OVDJE](#)